

METODYKA SPORZĄDZANIA UMÓW GOSPODARCZYCH

Aleksandra Cempura, Anna Kasolik

EDYTOWALNE WZORY DOSTĘPNE ONLINE

WYDANIE **10**

METODYKA SPORZĄDZANIA UMÓW GOSPODARCZYCH

Aleksandra Cempura, Anna Kasolik

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE **10**

Materiały uzupełniające na stronie:
<https://www.profinfo.pl/materiały-dodatkowe>
dostępne do 31 grudnia 2028 r.

w razie problemów
ze znalezieniem zdrapki
z kodem aktywacyjnym
prosimy o kontakt
tel. +48 801 044 545

PIKTOGRAMY

wskazują ważne elementy
książki i ułatwiają
ich odnalezienie

Ważne

Przykłady

Podstawa prawna
Kontekst prawny

Pytania
Zadania

Rozwiązania
Odpowiedzi

Stanowisko stron
Pogląd

Orzecznictwo

Literatura

Historia

Nowe przepisy

Stan prawny na 1 września 2023 r.

Wydawczyni
Monika Pawłowska

Redaktorka prowadząca
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-960-1
10. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przykopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluger.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	13
WPROWADZENIE	15
ROZDZIAŁ 1	
OGÓLNE REGULACJE DOTYCZĄCE ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH	
1. Wstęp	17
2. Oświadczenia woli	19
2.1. Pojęcie oświadczeń woli	19
2.2. Wykładnia oświadczeń woli	23
2.3. Wykładnia umowy	27
2.4. Problematyka wad oświadczeń woli	33
2.4.1. Brak świadomości lub swobody w podjęciu decyzji i wyrażeniu woli	34
2.4.2. Pozorność	38
2.4.3. Błąd	40
2.4.4. Groźba	44
2.5. Problematyka uchylania się od skutków oświadczenia woli	45
3. Pojęcie i struktura stosunku zobowiązaniowego	48
3.1. Pojęcie stosunku zobowiązaniowego	49
3.2. Struktura stosunku zobowiązaniowego	53
3.3. Umowa jako stosunek zobowiązaniowy	55
3.3.1. Zawarcie umowy	56
3.3.2. Uchylenie się od zawarcia umowy	58
3.3.3. Zmiana umowy	59
3.3.4. Wygaśnięcie umowy	61
4. Pojęcie i zakres zasady swobody umów	63
4.1. Pozytywna strona zasady swobody umów	65
4.2. Wyznaczanie granic swobody umów	65
4.3. Skutki przekroczenia zakresu swobody umów	69
4.3.1. Wyzysk	70
4.3.2. Niemożliwość świadczenia	70
4.3.3. Szczególne przypadki ograniczenia zasady swobody umów	71
5. Szczególne zasady i klauzule wyznaczające treść zawieranej umowy	72
5.1. Zasada trwałości umów	72
5.2. Zasada współdziałania	73

5.3. Zasada dobrej wiary (dobrych obyczajów)	75
5.4. Zasada uczciwego obrotu (uczciwości kupieckiej)	75
5.5. Klauzula społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa	76
5.6. Klauzula zwyczaju	76
6. Zawieranie umów w obrocie konsumenckim	77
6.1. Pojęcie wzorców umownych	79
6.2. Charakter prawny wzorców	80
6.3. Zawarcie umowy przy użyciu wzorca	81
6.4. Niedozwolone postanowienia umowne w umowach konsumenckich	83
6.5. Umowy zawierane z konsumentem poza lokalem przedsiębiorstwa	84
6.6. Umowy z konsumentem zawierane na odległość	85
6.7. Zagadnienia szczególnie związane z umowami z udziałem konsumenta	87
6.8. Wzorce umów w handlu elektronicznym	89
7. Forma umowy	90
7.1. Rodzaje formy czynności prawnej	90
7.2. Elementy konstrukcyjne zwykłej formy pisemnej	91
7.3. Elementy konstrukcyjne kwalifikowanej formy pisemnej	97
7.3.1. Forma pisemna z urzędowym poświadczeniem podpisu	97
7.3.2. Forma aktu notarialnego	99
7.3.3. Forma pisemna z datą pewną	103
7.4. <i>Pactum de forma</i>	104
7.5. Skutki niezachowania formy zastrzeżonej	106
7.5.1. Forma pisemna zastrzeżona <i>ad probationem</i>	106
7.5.2. Forma pisemna zastrzeżona <i>ad solemnitatem</i>	109
7.5.3. Forma <i>ad eventum</i>	112
7.6. Forma następczych czynności prawnych	113
8. Systematyka wadliwych czynności prawnych	114
8.1. Nieważność umowy	114
8.1.1. Sprzeczność umowy z prawem jako przesłanka jej nieważności	117
8.1.2. Sprzeczność umowy z właściwością stosunku	119
8.1.3. Sprzeczność umowy z zasadami współzycia społecznego	119
8.1.4. Konsekwencje nieważnych zapisów umownych	121
8.2. Bezskuteczność czynności prawnej	126
8.2.1. Bezskuteczność zawieszona	126
8.2.2. Bezskuteczność względna	129
9. Wykonanie zobowiązań wynikających z kontraktu	132
9.1. Wykonanie zobowiązania	132
9.1.1. Wykonanie zobowiązania w całości lub w części	132
9.1.2. Jakość świadczenia	133
9.1.3. Zarachowanie świadczenia na poczet kilku długów	133
9.2. Osobisty charakter świadczenia dłużnika	135
9.3. Zasada współdziałania wierzyciela	137
9.4. Miernik staranności	138
9.5. Miejsce i czas wykonania zobowiązania	140
9.5.1. Miejsce wykonania zobowiązania	140
9.5.2. Termin wykonania zobowiązania	143

9.6. Wykonanie zobowiązania o charakterze wzajemnym	146
9.7. Prawo zatrzymania	147
10. Przesłanki i zasady odpowiedzialności kontraktowej	149
10.1. Przesłanki odpowiedzialności kontraktowej	149
10.1.1. Uwagi ogólne	149
10.1.2. Odpowiedzialność za <i>culpa in contrahendo</i>	155
10.2. Zasady odpowiedzialności kontraktowej	158
10.3. Umowna modyfikacja zasad odpowiedzialności kontraktowej	159
10.4. Następcza niemożliwość świadczenia	163
10.5. Opóźnienie a zwłoka dłużnika	165
10.6. Zwłoka wierzyciela	168
10.7. Odpowiedzialność z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umów wzajemnych	170
10.8. Zbieg odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej	175

ROZDZIAŁ 2

KOMPARYCJA UMOWY

1. Pojęcie komparacji umowy	179
2. Zdolność kontraktowa	179
3. Struktura komparacji umowy	180
3.1. Nazwa umowy	180
3.2. Data i miejsce zawarcia umowy	181
3.3. Preambuła	182
3.3.1. Uwagi ogólne	182
3.3.2. Przykładowe propozycje preambuły	183
3.4. Strony umowy	183
3.4.1. Osoba fizyczna	183
3.4.1.1. Indywidualizacja osoby fizycznej	184
3.4.1.2. Konsument	185
3.4.1.3. Przedsiębiorcy	185
3.4.1.4. Firma jako oznaczenie przedsiębiorcy	188
3.4.1.5. Zawarcie umowy przez osobę pozostającą w związku małżeńskim	193
3.4.2. Osoby prawne	196
3.4.2.1. Uwagi ogólne	196
3.4.2.2. Skarb Państwa	198
3.4.2.3. Państwowe osoby prawne	199
3.4.2.4. Jednostki samorządu terytorialnego	202
3.4.3. Jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej	203
3.4.4. Kościelne osoby prawne	204
3.4.4.1. Kościół katolicki	204
3.4.4.2. Pozostałe kościoły i związki wyznaniowe	205
3.5. Reprezentacja podmiotów przy zawieraniu umowy	206
3.5.1. Spółka cywilna	207
3.5.2. Spółka jawna	209
3.5.3. Spółka partnerska	211

3.5.4. Spółka komandytowa	212
3.5.5. Spółka komandytowo-akcyjna	214
3.5.6. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	215
3.5.7. Spółka akcyjna	217
3.5.8. Prosta spółka akcyjna	220
3.5.9. Grupa spółek (holding)	223
3.5.10. Spółdzielnia	224
3.5.11. Wspólnota mieszkaniowa	225
3.5.12. Fundacja	226
3.5.13. Stowarzyszenie	227
3.5.14. Skarb Państwa	230
3.5.15. Jednostki samorządu terytorialnego	231
3.6. Pełnomocnictwo	233
3.6.1. Uwagi ogólne	233
3.6.2. Zawarcie umowy z osobą do tego nieupoważnioną	235
3.7. Prokura	237
4. Wzory komparycji z praktycznymi wyjaśnieniami	239
4.1. Skarb Państwa – minister	239
4.2. Wojewoda	240
4.3. Urząd wojewódzki	240
4.4. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	241
4.5. Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad	241
4.6. Przedsiębiorstwo państwowe	242
4.7. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	243
4.8. Agencja Mienia Wojskowego	244
4.9. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	245
4.10. Sądy powszechne	245
4.11. Prokuratura	246
4.12. Policja	247
4.13. Straż miejska	248
4.14. Państwowa Straż Pożarna	248
4.15. Urząd skarbowy	249
4.16. Izba administracji skarbowej	250
4.17. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	250
4.18. Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	251
4.19. Gmina	252
4.20. Jednostka organizacyjna gminy	253
4.20.1. Ogród zoologiczny	253
4.20.2. Przedszkole	253
4.20.3. Szkoła podstawowa	254
4.21. Miasto stołeczne Warszawa	254
4.22. Powiat	255
4.23. Województwo	256
4.24. Muzeum	258
4.25. Teatr	258
4.26. Stowarzyszenie	259

4.26.1. Ochotnicza straż pożarna	260
4.26.2. Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (GOPR)	260
4.26.3. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (WOPR)	261
4.26.4. Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (TOPR)	261
4.27. Uczelnia	262
4.28. Fundacja	262
4.29. Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej	263
4.30. Spółdzielnia	263
4.31. Wspólnota mieszkaniowa	264
4.32. Związki zawodowe	265
4.33. Instytut badawczy	266
4.34. Spółka cywilna	267
4.35. Spółka jawna	268
4.36. Spółka partnerska	269
4.37. Spółka komandytowa	270
4.38. Spółka komandytowo-akcyjna	271
4.39. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	273
4.40. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji	275
4.41. Prosta spółka akcyjna	275
4.42. Spółka akcyjna	276
4.43. Spółka akcyjna w organizacji	277
4.44. Syndyk	278
4.45. Sądowy zarządca nieruchomości	279
4.46. Towarzystwo budownictwa społecznego (TBS)	280
4.47. Kościelne osoby prawne	281

ROZDZIAŁ 3

PODSTAWOWE POSTANOWIENIA UMOWNE

1. Proces formułowania postanowień umownych	283
1.1. Oferta	284
1.1.1. Uwagi ogólne	284
1.1.2. Oferta w postaci elektronicznej	288
1.2. Negocjacje	290
1.3. List intencyjny	290
1.4. Przetarg i aukcja	291
2. Elementy treści umowy	295
2.1. Uwagi ogólne	295
2.2. Preambuła	295
2.3. Słownik pojęć umowy	298
2.4. Postanowienia wstępne	299
2.5. Przedmiot umowy	300
2.5.1. Uwagi ogólne	300
2.5.2. Świadczenia jednorazowe, okresowe, ciągłe	303
2.5.3. Świadczenia podzielne i niepodzielne	304
2.5.4. Świadczenia oznaczone indywidualnie i rodzajowo	306
2.5.5. Świadczenie pieniężne i odsetki	306

2.5.6. Umowy odnoszące się do osób trzecich	307
2.5.6.1. Uwagi ogólne	307
2.5.6.2. Umowa o świadczenie przez osobę trzecią – art. 391 k.c.	308
2.5.6.3. Umowa o zwolnienie dłużnika od obowiązku świadczenia – art. 392 k.c.	310
2.5.6.4. Umowa na rzecz osoby trzeciej – art. 393 k.c.	312
2.6. Postanowienia dotyczące wymagalności świadczeń	315
2.7. Miejsce wykonania umowy	315
2.8. Podstawowe obowiązki stron	316
2.9. Sposób spełnienia świadczenia	320
2.10. Terminy spełnienia świadczeń	320
2.11. Materiały i siła robocza	322
2.12. Wartość umowy	322
2.13. Sposób rozliczenia i płatności	322
2.14. Odpowiedzialność za szkody	323
2.15. Czas zawarcia umowy	324
2.16. Dodatkowe zabezpieczenia	324
2.17. Postanowienia końcowe	325
2.18. Omówienie skreśleń i pomyłek	325
2.19. Podpis	326
2.20. Załączniki do umowy	327

ROZDZIAŁ 4

KLAUZULE UMOWNE

1. Klauzula dotycząca przejścia korzyści i ciężarów oraz niebezpieczeństwa	328
2. Klauzula miejsca wykonania umowy	331
3. Wynagrodzenie kosztorysowe	333
4. Wynagrodzenie ryczałtowe	337
5. Wykonanie zastępcze	341
6. Klauzula dotycząca podwykonawców	345
7. Zadek	349
8. Zaliczka	355
9. Klauzula przejścia majątkowych praw autorskich	357
10. Klauzula dotycząca udzielenia licencji	369
11. Odsetki	376
12. Kara umowna	384
13. Warunek	396
14. Termin	403
15. Klauzula <i>rebus sic stantibus</i>	407
16. Siła wyższa	413
17. Gwarancja	418
18. Zabezpieczenie wekslowe	427
19. Przewłaszczenie na zabezpieczenie	434
20. Hipoteka	439
21. Zastaw	446
22. Klauzula czynności z samym sobą	450

23. Klauzula zakazu konkurencji	457
23.1. Uwagi ogólne	457
23.2. Zakaz konkurencji w umowie agencyjnej	461
23.3. Zakaz konkurencji w umowie zawieranej z pracownikiem	462
23.4. Modyfikacje, przykłady, orzecznictwo	465
24. Klauzula poufności	472
25. Klauzula waloryzacyjna	480
26. Klauzula umownego prawa odstąpienia	485
27. Odstępne	493
28. Zapis na sąd polubowny	496
29. Klauzula prorogacyjna	502
30. Klauzula dotycząca jurysdykcji	505
31. Klauzula salwatoryjna	508
32. Klauzula języka	511
33. Koszty związane z zawarciem umowy	514
34. Zmiana umowy	515

ROZDZIAŁ 5

UMOWY PODSTAWOWE

1. List intencyjny	522
2. Umowa przedwstępna	527
3. Umowa ramowa	540
4. Umowa o świadczenie przez osobę trzecią (art. 391 k.c.)	552
5. Umowa o zwolnienie dłużnika przez osobę trzecią z obowiązku świadczenia (art. 392 k.c.) a umowa o przejęcie długu (art. 519 k.c.)	557

ROZDZIAŁ 6

PRZYKŁADOWE UMOWY

1. Umowa cesji wierzytelności	567
2. Umowa czarterowa	572
3. Umowa o dzieło (umowa o wykonanie projektu architektonicznego)	576
4. Umowa zlecenia	595
5. Umowa o świadczenie usług serwisowych	602
6. Umowa sprzedaży	608
7. Umowa zastawu na udziałach w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością	625
8. Umowa przedwstępna sprzedaży udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, wraz z pełnomocnictwem	631
9. Umowa zbycia udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością	635
10. Umowa spółki cywilnej	643
11. Umowa o roboty budowlane	660
12. Umowa konsorcjum	675
13. Umowa spółki jawnej	684
14. Umowa spółki partnerskiej	695
15. Umowa spółki komandytowej	705
16. Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	714
17. Porozumienie wekslowe	736

18. Umowa faktoringu niewłaściwego	739
19. Umowa faktoringu właściwego	744
20. Umowa o prawo dostępu do strony internetowej (hostingowa)	747
21. Umowa leasingu operacyjnego	751
22. Umowa leasingu finansowego	759
23. Umowa merchandisingu reklamowego	763
24. Umowa najmu okazjonalnego	766
25. Umowa najmu wirtualnego biura	775
26. Umowa poddzierżawy nieruchomości	780
27. Umowa określająca sposób korzystania z nieruchomości (umowa <i>quoad usum</i>)	784
28. Umowa rezerwacyjna	789
29. Umowa zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa	792
30. Umowa o nadzór autorski nad inwestycją	804
31. Umowa poręczenia spłaty pożyczki	807
32. Umowa poręczenia za dług przyszły	810
33. Umowa pożyczki udziałowca do spółki	814
34. Umowa potrącenia wzajemnych wierzytelności	818
35. Umowa barteru	822
36. Umowa franchisingu	824
37. Umowa upoważnienia inkaso	831
38. Umowa o prowadzenie rachunku powierniczego i depozytu adwokackiego	836
39. Porozumienie w sprawie spłaty zadłużenia	840
40. Umowa o zachowaniu poufności	844
41. Umowa dotycząca wykonywania osobistych praw autorskich	849
42. Umowa przeniesienia majątkowych praw autorskich	853
43. Umowa dotycząca udzielenia licencji	859
44. Umowa sprzedaży akcji	863
45. Umowa podziału majątku wspólnego małżonków uwzględniająca przedsiębiorstwo i udziały w spółce prawa handlowego	868

WPROWADZENIE

Często przygotowanie nawet prostej umowy, która odzwierciedlałaby rzeczywistą wolę stron i umożliwiła należyte zabezpieczenie interesów kontrahentów, może przysporzyć wielu problemów. Niniejsza publikacja ma na celu usystematyzowanie podstawowych założeń, które łączą się z przygotowaniem umowy.

Książka ta składa się z 6 rozdziałów. W rozdziale 1 opracowanie prowadzi Czytelnika przez bardzo ogólne pojęcia instytucji stosunku zobowiązaniowego i oświadczenia woli, których zrozumienie, a także umiejętność przeniesienia tych pojęć na praktykę mają kolosalne znaczenie dla prawidłowego przygotowania umowy. Rozdziały 2 i 3 pomogą Czytelnikowi przygotować komparycję umowy oraz przyjąć pewien schemat jej konstrukcji, omówiono w nich bowiem podstawowe elementy umowy oraz przedstawiono ich możliwe do zastosowania przykłady. Rozdział 4 w obszerny sposób opisuje dodatkowe klauzule umowne. Czytelnik znajdzie tam również wiele przykładów omawianych klauzul. W ostatniej części publikacji – w rozdziałach 5 i 6 – zamieszczono wiele propozycji wzorów różnych umów – nie tylko umowy przedwstępnej, ramowej czy o świadczenie przez osobę trzecią, lecz także umów związanych z daną tematyką, takich jak umowa leasingu finansowego, o roboty budowlane czy o konsorcjum.

Ponadto tym, co odróżnia niniejszą publikację od innych pozycji dostępnych na rynku, jest kompleksowość uregulowanej tematyki. Pomimo obszerności zagadnienia autorki starały się zawrzeć w niniejszym opracowaniu informacje, które pomogą Czytelnikowi usystematyzować jego wiedzę, a w konsekwencji wypracować własną technikę sporządzania umów.

Książka skierowana jest w szczególności do aplikantów, którzy podczas odbywania aplikacji powinni zdobyć podstawową wiedzę o technice sporządzania umów, aby później doskonalili się w tej materii. Opracowanie adresowane jest również do praktyków życia gospodarczego, którzy mają szansę ulepszyć wypracowane już techniki lub zwrócić uwagę na elementy dotychczas pomijane. Wydaje się bowiem, że każda osoba, która zajmuje się choćby w niewielkim wycinku swojej praktyki przygotowaniem umów, powinna przede wszystkim poznać pewne ogólne schematy ich sporządzania. Zdaniem auterek znajomość wytycznych dotyczących procesu sporządzania umowy

może pomóc zaoszczędzić czas, a przede wszystkim ułatwić skonstruowanie kontraktu kompletnego pod względem formalnym i jednocześnie odzwierciedlającego rzeczywistą wolę jego stron.

*Aleksandra Cempura
Anna Kasolik*

Rozdział 1

OGÓLNE REGULACJE DOTYCZĄCE ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH

1. Wstęp

Rozróżnienie umów zawieranych przez osoby fizyczne oraz umów zawieranych w ramach szeroko pojętego obrotu gospodarczego, a więc między profesjonalistami (przedsiębiorcami), nie znajduje odzwierciedlenia normatywnego. Ze względu na pewne różnice jest ono jednak wykorzystywane w praktyce. Zawarcie umowy czy też kontraktu (pojęcia zasadniczo zamienne) kreuje powstanie stosunku prawnego, który rodzi doniosłe konsekwencje przede wszystkim dla stron umowy.

Elementem, który odróżnia umowy zawierane w obrocie gospodarczym (umowy między profesjonalistami) od umów z obrotu powszechnego (nieprofesjonalnego), jest m.in. większa swoboda kształtowania stosunków gospodarczych między stronami umowy (tzw. swoboda kontraktowania). Tym samym niezmiernie ważna jest poprawna konstrukcja różnego rodzaju klauzul umownych z uwzględnieniem możliwości, jakie dają przepisy dyspozytywne.

Jednocześnie ustawa nakłada na podmioty profesjonalne wyższe mierniki staranności w celu ochrony pewności i bezpieczeństwa obrotu. Zgodnie z **art. 355 § 2 k.c.** należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się m.in. przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. W tym aspekcie należy zwrócić uwagę na wyrok SN z 17.08.1993 r., II CRN 77/93, OSNCP 1994/3, poz. 69, w którym stwierdzono, że należyta staranność dłużnika, określana przy uwzględnieniu zawodowego charakteru prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, obejmuje także **znajomość obowiązującego prawa** oraz następstw z niego wynikających w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Warto także zwrócić uwagę na wyrok SO w Olsztynie z 25.02.2020 r., I C 231/18, LEX nr 3008066, w którym stwierdzono, że „stosownie do treści art. 355 § 2 KC należyta staranność przedsiębiorcy w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. Z przywołanego

przepisu wynika, że przez wymaganą od przedsiębiorcy należyta staranność rozumie się zwiększone oczekiwania co do jego umiejętności, wiedzy, skrupulatności i rzetelności, zapobiegliwości, zdolności przewidywania w prowadzonej działalności gospodarczej. Obejmuje ona również znajomość obowiązujących przepisów prawa oraz skutków jego naruszenia. W istotę należytego prowadzenia działalności gospodarczej wkomponowane jest wymaganie posiadania niezbędnej wiedzy specjalistycznej, obejmującej nie tylko czysto formalne kwalifikacje, lecz także doświadczenie wynikające z praktyki zawodowej i ustalone zwyczajowo standardy wymagań”.

Kolejne różnice przewidują przepisy Kodeksu cywilnego zawarte w rozdziale poświęconym zawieraniu umów, wprowadzając szczególne regulacje dotyczące składania oferty w trybie elektronicznym, dzięki którym przedsiębiorcy mogą w umowie wyłączyć określone przepisy o charakterze gwarancyjnym (**art. 66¹ § 4 k.c.**), a także mają możliwość odwołania oferty (**art. 66² k.c.**), przyjęcia oferty z zastrzeżeniem zmiany lub uzupełnienia w sytuacji, gdy odpowiedź nie zmienia istotnych treści oferty (**art. 68¹ k.c.**), dorozumianego przyjęcia oferty w sytuacji, gdy jest ona przedstawiana przedsiębiorcy przez osobę, z którą pozostaje w stałych stosunkach gospodarczych (**art. 68² k.c.**).

W przypadku sporu sądowego powstałego na tle wykonania umowy zawartej w ramach obrotu gospodarczego należy pamiętać o normie **art. 74 § 4 k.c.** wyłączającej stosowanie między przedsiębiorcami przepisów o formie pisemnej zastrzeżonej do celów dowodowych. Tym samym w sporze między przedsiębiorcami dopuszczalny jest dowód z zeznań świadków lub przesłuchania stron na okoliczność faktu dokonania czynności (zawarcia umowy) w sytuacji, gdy forma pisemna była zastrzeżona bez ryguru nieważności.

Należy także zwrócić uwagę na odrębności przy konstruowaniu umów opartych na wzorcach umownych, szczególnie w odniesieniu do konsumentów (np. niedozwolone klauzule umowne).

Kodeks cywilny

Art. 74. § 1. Zastrzeżenie formy pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej bez ryguru nieważności ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy nie jest w sporze dopuszczalny dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. Przepisu tego nie stosuje się, gdy zachowanie formy pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej jest zastrzeżone jedynie dla wywołania określonych skutków czynności prawnej.

§ 2. Jednakże mimo niezachowania formy pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej przewidzianej dla celów dowodowych dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron jest dopuszczalny, jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę, żąda tego konsument w sporze z przedsiębiorcą albo fakt dokonania czynności prawnej jest uprawdopodobniony za pomocą dokumentu.

§ 3. Jeżeli forma pisemna, dokumentowa albo elektroniczna jest zastrzeżona dla oświadczenia jednej ze stron, w razie jej niezachowania dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron na fakt dokonania tej czynności jest dopuszczalny także na żądanie drugiej strony.

§ 4. Przepisów o skutkach niezachowania formy pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej przewidzianej dla celów dowodowych nie stosuje się do czynności prawnych w stosunkach między przedsiębiorcami.

Art. 355. § 1. Dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność).

§ 2. Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności.

2. Oświadczenia woli

2.1. Pojęcie oświadczeń woli

Oświadczeniem woli jest takie zachowanie, które wyraża w sposób dostateczny zamiar wywołania skutku w postaci ustanowienia, zmiany lub ustania stosunku prawnego. Zasadą jest, że do zawarcia umowy konieczne jest złożenie przez strony umowy (kontrahentów) zgodnych oświadczeń woli co do wszystkich zapisów umowy. Najczęściej mamy do czynienia z umową zawieraną w obecności kontrahentów i w tym przypadku emanacją złożonych oświadczeń woli jest umieszczenie podpisów pod treścią umowy.

Zgodnie z **art. 60 k.c.** oświadczenie woli może być wyrażone przez każde zachowanie ujawniające wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej.

Tym samym umowa co do zasady może być zawarta nie tylko w formie pisemnej, lecz także ustnej, a ponadto przez tzw. **czynności konkludentne** (czynności dokonywane *per facta concludentia*). Czynności te (zachowania) muszą jednak, zgodnie z ustawą, uzewnętrzniać wolę dokonania czynności i wywołania określonych skutków prawnych w sposób dostateczny.

Należy pamiętać o pewnych wyjątkach związanych z trybem zawierania umów (tryb ofertowy, negocjacje, przetarg i aukcja), które w przypadku umów zawieranych przez przedsiębiorców dopuszczają odstępstwa od zasady zgodności co do wszystkich elementów umowy. Mianowicie **art. 68¹ k.c.** przewiduje, iż w stosunkach między przedsiębiorcami odpowiedź na ofertę z zastrzeżeniem zmian lub uzupełnień niezmiennających istotnie treści oferty poczytuje się za jej przyjęcie. W takim wypadku strony wiąże umowa o treści określonej w ofercie, z uwzględnieniem zastrzeżeń zawartych w odpowiedzi na nią.

Każda umowa wymaga, aby jej strony miały świadomość jej istnienia, wymaga zgodności zewnętrznego zachowania z przekonaniem o istnieniu uprawnień każdej z nich, a zatem zachowaniem uzewnętrznionym i jasno wyrażonym. Pasywna postawa powoda w postaci nieegzekwowania jego uprawnień bez wyraźnego zwolnienia handlujących z opłat nie może być traktowana jako nawiązanie *per facta concludentia* umowy użyczenia (wyrok SA w Warszawie z 22.06.2005 r., I ACa 727/04, LEX nr 1642317).

Problematyczna jest **ocena milczenia**, które co do zasady nie stanowi oświadczenia woli. Milczenie może być traktowane jako dorozumiany przejaw woli, jeśli z całokształtu okoliczności wynika, że takiemu zachowaniu podmiotu powinny być przypisane określone skutki prawne (wyrok SN z 16.01.1970 r., III PRN 96/69, OSNCP 1970/9, poz. 161).

Doniosłe i praktyczne znaczenie ma także wyrok SA w Krakowie z 8.12.1999 r., I ACa 661/99, LEX nr 142148, w którym rozważano m.in. problem **zawarcia umowy bez uprzedniego zapoznania się** przez kontrahenta (pomimo istnienia takiej obiektywnej możliwości) **z treścią dokumentu umowy**. Zgodnie z powołanym orzeczeniem ten, kto podpisuje dokument umowy bez uprzedniego zapoznania się z jego treścią, składa oświadczenie woli odpowiadające treści dokumentu. Dotyczy to zarówno sytuacji, w której składający podpis nie ma żadnego wyobrażenia o treści dokumentu, jak i sytuacji, w której jego wyobrażenie o treści dokumentu jest niezgodne z jego rzeczywistą treścią. W uzasadnieniu wskazanego orzeczenia zostały szeroko omówione przyczyny zaprezentowanego stanowiska – wskazano m.in., że przemawia za nim potrzeba ochrony zaufania adresata oświadczenia oraz brak uzasadnienia przyznawania ochrony uczestnikowi obrotu prawnego, który sam nie zachował należytej staranności i w takiej sytuacji nie może skutecznie powoływać się na brak woli wywołania swoim działaniem skutków prawnych.

Oświadczenie woli co do zasady stanowi podstawowy i konstytutywny element czynności prawnej. Z praktycznego punktu widzenia, analizując złożone przez strony umowy oświadczenia woli, należy także pamiętać o treści **art. 56 k.c.**, zgodnie z którym czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz także te, które wynikają z ustawy, z zasad współzycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Powołany przepis wprowadza wprawdzie podstawową zasadę stosunków umownych – **zasadę autonomii woli stron**, jednakże, na co należy zwrócić uwagę, w pewnych okolicznościach zasada ta **może być ograniczona przez ustawę, zasady współzycia społecznego oraz ustalone zwyczaje**. Ponadto granice autonomii stron stosunku prawnego wskazują także normy przepisów **art. 58 i 353¹ k.c.**

Kontrahenci muszą mieć świadomość, że w razie sporu liczyć się będą nie tylko dosłowne zapisy kontraktu. Sąd będzie badał przede wszystkim ich zgodny zamiar oraz cel umowy. Zobowiązuje go do tego **art. 65 k.c.** Natomiast umowa – zgodnie z **art. 56 k.c.** – wywiera nie tylko skutki w niej wyrażone, ale także wynikające z ustawy, zasad współzycia społecznego i ustalonych zwyczajów (wyrok SN z 15.12.2006 r., III CSK 349/06, LEX nr 447244).

§ Kodeks cywilny

Art. 56. Czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

Art. 60. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli).

Orzecznictwo

Wyrażone na zewnątrz oświadczenie woli stanowi konieczny element czynności prawnej, nie każdy jednak przejaw woli jest równoznaczny ze złożeniem oświadczenia woli. Takim przejawem woli może być oświadczenie wiedzy (np. uznanie niewłaściwe, wywołujące skutek prawny w postaci przerwania biegu przedawnienia) czy inne działania prawne, których cechą jest wywołanie skutków prawnych niezależnie od woli i zamiarów działającego podmiotu. Czynność prawna może być dokonana w sposób wyraźny lub dorozumiany. Jednakże, co należy podkreślić, pojęcie czynności prawnej dokonanej *per facta concludentia* odnosi się tylko do formy (sposobu) wyrażenia woli, natomiast oświadczenie woli, również w takiej formie wyrażone, aby mogło wywołać skutki prawne, musi pochodzić od osoby, która takie oświadczenie może złożyć. W wypadku osoby prawnej jest to organ (art. 38 k.c.) albo osoba przezeń umocowana (art. 96 k.c.).

Wyrok SN z 8.11.2005 r., I CK 275/05, LEX nr 186839

Jeśli zrzeczenie się zarzutu przedawnienia jest oświadczeniem woli, to należy do niego stosować wszystkie reguły dotyczące składania oświadczeń woli. Zrzeczenie się zarzutu przedawnienia wywołuje zatem skutki prawne, gdy doszło do drugiej strony w taki sposób, że mogła ona zapoznać się z jego wolą. Jest poza sporem, że zrzeczenie się zarzutu przedawnienia nie wymaga żadnej formy. Jak każde oświadczenie woli (art. 60 k.c.) zrzeczenie się zarzutu przedawnienia może nastąpić w sposób wyraźny lub dorozumiany. W rachubę wchodzi więc każde zachowanie się dłużnika, które ujawnia jego wolę w sposób dostateczny.

Wyrok SN z 12.10.2006 r., I CSK 119/06, LEX nr 395217

O oświadczeniu woli, a w konsekwencji również o czynności prawnej w rozumieniu art. 60 k.c. można mówić tylko wtedy, gdy w zachowaniu stron ich wola została ujawniona w sposób dostateczny. Reguły wykładni oświadczeń woli mogą być stosowane nie tylko do ustalania treści złożonych oświadczeń, lecz także do stwierdzenia, czy dane zachowanie stanowią oświadczenie woli.

Wyrok SN z 14.05.2009 r., I CSK 401/08, LEX nr 515726

Publikacja zawiera przystępne omówienie wielu rodzajów umów występujących w obrocie gospodarczym wraz z ich przykładami oraz wybrane orzecznictwo. Wzory klauzul umownych przedstawiono w sposób praktyczny, z objaśnieniem i wskazaniem wariantów stosowanych w określonych sytuacjach.

W opracowaniu zaprezentowano nie tylko istotne zagadnienia stosunku zobowiązaniowego i oświadczenia woli, lecz także wiele przykładów obrazujących konsekwencje stosowania przedstawionych rozwiązań.

W 10. wydaniu rozbudowano dotychczasowe wzory oraz zamieszczono nowe wersje umów (np. sprzedaży akcji i podziału majątku wspólnego małżonków). Dodano nowe klauzule umowne, w tym dotyczące tak ważnych kwestii jak waloryzacja (wzór porozumienia w zakresie waloryzacji do umowy o roboty budowlane), oraz zagadnienia na temat grupy spółek (holdingu). Uwzględniono również najnowsze zmiany przepisów oraz uaktualniono orzecznictwo.

Książka jest przeznaczona w szczególności dla aplikantów, którzy podczas odbywania aplikacji powinni zdobyć podstawową wiedzę o technice sporządzania umów, aby później doskonalić się w tej materii. Opracowanie zainteresuje również prawników praktyków mających do czynienia z obrotem gospodarczym, którzy będą mogli ulepszyć wypracowane już techniki lub zwrócić uwagę na te elementy, które dotychczas były pomijane.

Zawarte w publikacji wzory pism są dostępne w wersji elektronicznej (<https://www.profinfo.pl/materialy-dodatkowe>). Wzory można modyfikować i dostosowywać do indywidualnych potrzeb.

Aleksandra Cempura – doktor nauk prawnych; adwokat; prowadzi kancelarię adwokacką; sędzia Sądu Dyscyplinarnego Krakowskiej Izby Adwokackiej; zajmuje się sprawami karnymi oraz prawem cywilnym i gospodarczym; autorka publikacji dla prawników praktyków, a także dla aplikantów.

Anna Kasolik – adwokat; prowadzi kancelarię adwokacką; ukończyła studia podyplomowe z zakresu prawa autorskiego wydawniczego i prasowego oraz z prawa medycznego i bioetyki, a także studia z zakresu prawa podatkowego; sędzia Sądu Dyscyplinarnego Krakowskiej Izby Adwokackiej; autorka publikacji dla prawników praktyków i dla aplikantów.

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

